

Anne-Baba TUTUMLARI

AİLE NEDİR?

- Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiđi yerdir.
- Kişilik gelişiminde ailenin çok önemli bir rol oynadığı bilinmektedir.
- Çocuğun aile ortamında olumlu kişilik özellikleri geliştirmesi, iyi bir eğitim alması ve bütüncül olarak gelişimi için ailenin çocuğa karşı sergilediği tutumlar çok önemlidir.
- Ailelerin tutumları bir takım faktörlerden etkilenebilir.
Anne babanın kişilik özellikleri, yetiştikleri çevre ve sosyo-kültürel yapıları çocuk geliştirme tutumlarını etkileyebilir.

SİZLERE TOPLAM 7 ANNE-BABA TUTUMUNDAN BAHSEDECEĞİM
SİZLERDE BU SUNUMU TAKİP EDEREK ÇOCUĞUNUZA
KARŞI HANGİ TUTUMU DAHA AĞRILIKLI SERGİLEDİĞİNİZİ BULABİLİRSİNİZ.

1- OTORİTER

2- İLGİSİZ

3- AŞIRI İZİN VERİCİ

4- TUTARSIZ

5- AŞIRI KORUYUCU

6- MÜKEMMELLİYETÇİ

7- DEMOKRATİK

OTORİTER TUTUM

- Bu tutumu benimseyen anne babalar, **aşırı kontrollüdür.**
- Etkileşimlerinde **daha az sıcak** ilişkiler kurarlar.
- Çocuğun gelişim düzeyini ve isteklerini dikkate almadan, ondan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını isterler.
- Kurallar **kati** bir şekilde uygulanır ve **itaate önem** verilir.
- Ailenin istediği davranışlar yerine getirilmediğinde çocuk **cezalandırılır.**
- Anne babalar çocukları **kendi kalıplarına göre yetiştirirler.**
“Çocuğumu eğitiyorum” mantığıyla **şiddet** uygulanabilir.
Çocuktan yaşının üzerinde bir olgunluk beklenir ve ona özgürlük tanınmaz.

Otoriter Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Çocuk içine kapanık, çekingen, itaatkar olabileceği gibi aşırı saldırgan ve zorba da olabilir.
- Çocukta güçlü olma ve kendinden zayıfları ezme isteği olabilir.
- Kendine güveni hemen hemen yok gibi olabilir.
- İleri yaşlarda sıkıntılar karşısında dayanıksız ve çaresiz kalabilir.

Otoriter Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Çocuk alacağı ağır cezalardan kaçmak için yalan söyleyebilir.
- İnsanlar tarafından kolay kandırılabilir, yanlış hareketler yapmaya eğilimli olabilir.
- Sürekli eleştirildiği için aşağılık duygusuna kapılabilir.

Otoriter Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Bu çocuklar kötü muameleye maruz kalmaktan korktukları için anne ve babaya karşı uysal olmaktadır, fakat içten içe anne babaya karşı düşmanlık duyguları geliştirebilirler.
- Sürekli kusurları aranan çocuk streslidir, ve stresliyken hata yapma olasılığı artar.

Örnek OLay

Anne babanın (çocuğun algısıyla ilk otoritenin) doğrularını benimseyen çocuk, arkadaş grubunda liderlik eden baskın karakterli arkadaşının dediklerini de doğru kabul etme eğiliminde olabilir. Bu durumda o lider arkadaşının suça eğilimi olduğunda veya risk taşıyan davranışlar konusunda kendisini doğru yaptığına ikna etmesi zor olmayacaktır.

İLGİSİZ TUTUM

- İlgisiz anne-babalar çocuğun isteklerine karşı herhangi bir sınırlama getirmezler ve onun istek ve gereksinimlere karşı **kayıtsız** davranırlar.
- Çocukları **önemsemezler** ve onların ihtiyaçlarını **görmezden** gelirler.

İlgisiz Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Okula ilgisizlik
- Zamanı iyi değerlendiremememe
- Yanlış arkadaşlıklar kurma
- İçki, sigara gibi zararlı alışkanlıklara başlama eğilimi
- Suç işlemeye eğilimli olma
- Uzun vadeli planlar yapamama
- Başına buyruk yaşama ve evden ayrılma
- Yanlış davranışlara yönelme
- Okulu bırakıp, erken yaşta çalışmaya başlama görülebilir.

Aşırı İzin Verici Tutum

- *Bu tutuma sahip anne babalar çocuklarının **isteklerini mantıklı** olmasa bile yerine getirirler.
- *Anne babanın isteklerinden çok **çocuğun istekleri ön plana** çıkar.
- *Çocuğa herhangi bir **sınır konulmaz** ve **sınırsız özgür** olabilecekleri bir ortam yaratılır.
- *Çocuğun her davranışı hatalı bile olsa **aşırı bir hoşgörüyle** karşılanır. Adeta çocuk ailenin tek söz sahibidir.
- *Bu tip aile tutumlarında anne babalar nadiren disiplin uygular. Her ortamda istediklerini elde ettikleri için doyumsuzdurlar.
- *Anne babanın bu serbest tutumları ev içinde geçerli olduğu gibi ev dışında da geçerlidir.

Aşırı İzin Verici Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Gururlu, kibirli, kendini beğenen kişilik özelliği sergileyebilir.
- Sabırsız, sorumsuz, bencil, çabuk darılan ve her an dilediğinin yapılmasını bekleyen çocuklardır.

Aşırı İzin Verici Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Her istediğini ailesine yaptırmayı alışkanlık haline getiren çocuk bu tavrı arkadaşlarından ve çevresinden görmeyince uyum sağlamada güçlük çekebilir.
- Başkalarının haklarına saygı duymayabilir.
- Kendi istediğinin olması için mücadele verebilir ve çevreden dışlanır.

Tutarsız Anne Baba Tutumu

- Tüm çocuklara eşit davranmama,
- Eşit sorumluluklar vermeme,
- Kız ve erkek çocuğa cinsiyetine göre farklı davranması,
- Çocuğun yaptığı bir davranış bazen çok sert, bir tepki alabilirken, bazen de çok olumlu karşılanabilmektedir.

Tutarsız Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Çocuk hangi davranışı, nerede?, nasıl?, ne zaman? yapacağı konusunda bocalayabilir.
- Çocuk aile içinde nasıl davranacağını bilmez.
- İç çatışmalar, huzursuzluk ve öncelikle anne babaya sonra da insanlara karşı güvensizlik oluşur.
- Doğru kararlar alamayabilir.

Tutarsız Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Görüşlerini açıkça söyleyebilir.
- Ürkek, herkesin söylediğini kabul eden biri olabilir.
- Sinirli, kavgacı, çabuk kırılıp öfkelenen, yalan söyleyen tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir.

Örnek Olay

Örneğin çocuk evde ısıklık çalıyor

ANNEMİZİN DURUMLARI ANNEMİZİN DAVRANIŞI

a) Dinlenmiş ve el işini yapıyor. Çocuğun davranışı normal algılanır.

b) Stresli ,başı ağrıyor. Sinirlenir.Kızar ve bağırır.

Olay aynı olaydır.Fakat annemizin verdiği tepkiler farklıdır.Çocuk annesinin ne zaman iyi ne zaman kötü olduğunu anlamak ve ona göre davranmak zorundadır.Peki ne zaman doğru anı yakalayabilir?...

Diğer bir örnekse.Çocuk eliyle yemek yiyor ve bir kısmını da döküyor.

a) Evde yabancı kimse olmadığı için “Çocuktur,bırak yapsın.” Deniliyor ve normal karşılanıyor.

b) Evde misafir olduğun da ise “Aaa! Ne ayıp hiç elle yemek yenilir mi?Bak yere de dökmüşsün .Pis çocuk oldun şimdi.Aslında hiç böyle yapmazdı .Bu gün buna ne oldu bilmem.”denilir.

Aşırı Koruyucu Tutum

- Çocuklarına hayat tecrübesi yaşama fırsatı tanımazlar.
- Geç kavuşulan, aşırı istenilen, tek çocuk, tek erkek veya kız çocuk gibi çocuklar genellikle abartılmış sevginin odak noktası olurlar.
- Çocuklarının büyüdüğünü fark etmeyip bebekmiş gibi davranırlar.
- Çocuklarına hiçbir iş ve sorumluluk vermezler, her şeyi kendileri yaparlar
- Bu tür ailelerde doğal yaşam hakkı verilmez. Onu ilgilendiren kararlarda yaşı kaç olursa olsun fikri sorulmaz.

Aşırı Koruyucu Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Hayattan edinmeleri gereken deneyimleri edinmeden hayatla karşı karşıya kaldıklarında uyum sağlamakta güçlük çekebilirler.
- Dolayısıyla huzursuz ve kaygılı olabilir.
- Çocuk ailesine olan bağımlılığını dış çevreye de genelleayebilir. Onu himayesi altına alabilecek herkese karşı bağımlı olmaya başlayabilirler.

Aşırı Koruyucu Tutumun Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Etkileri

- Toplumsal yaşamda ayakta durma yarışında çocuk başarısız ve mutsuz olabilir.
- Ailesinden gördüğü sevgi ve himayeyi ileride eşinden de bekleyebilir. Hiç büyümeyen “**yetişkin çocuk**” olarak kalabilir.

Erdil Yaşaroğlu © www.komikaze.net

MÜKEMMELLİYETÇİ TUTUM

- Bu tutuma sahip anne babalar, yaşantıları boyunca ulaşamadıkları amaçlara kendi çocuklarının potansiyellerine bakmadan ulaşmalarını beklerler.
- Çocuklarından beklentileri yüksektir ve çocuklarının hata yapmalarını kabullenemezler.
- Bu ailelerde yetişen çocuklar:
 - bu ağır beklentiler altında ezilerek, sağlıklı bir kişilik geliştiremeyebilirler.
 - hep başarıya yönelik çabalarlar ve istedikleri seviyeye ulaşamadıklarında hayal kırıklığı yaşayabilir.
 - beceriksiz hissedebilir.
 - kendinin değersiz ve başarısız olduğunu düşünebilir.

DEMOKRATİK TUTUM

- Anne-baba tutumları arasında **en sağlıklı** olan bu tutumda çocuklara hoşgörölü, güven verici ve destekleyici yaklaşım benimsenir.
- Bu tutuma sahip anne babalar, çocuklarına **sıcak** davranır ve **koşulsuz saygı ve sevgi** gösterirler.
- Çocukların her durumda düşüncelerini belirtmelerini ve **paylaşmalarını** desteklerler.
- Anne babaların davranışları, birbiriyle **tutarlı ve kararlıdır.**

DEMOKRATİK TUTUM

- Demokratik tutuma sahip anne babalar her çocuğun **kendine özgü bir gelişim kapasitesi** olduğunu bilir ve ona uygun davranırlar.
- Çocuklarından gelişimlerine **uygun düzeyde olgun** davranmalarını beklerler.
- Aileler çocukları ile **ortak etkinliklerde** bulunurlar ve onlara **sorumluluk** verirler; gerekli durumlarda desteklerler.
- Demokratik ailelerde **özerk davranışların** desteklenmesine dikkat edilir.
- Çocuğun kendini **ifade etmesine** ve **özdenetim** kazanmasına katkı sağlayacak ortamlar sunulur.

ÖNERİLER

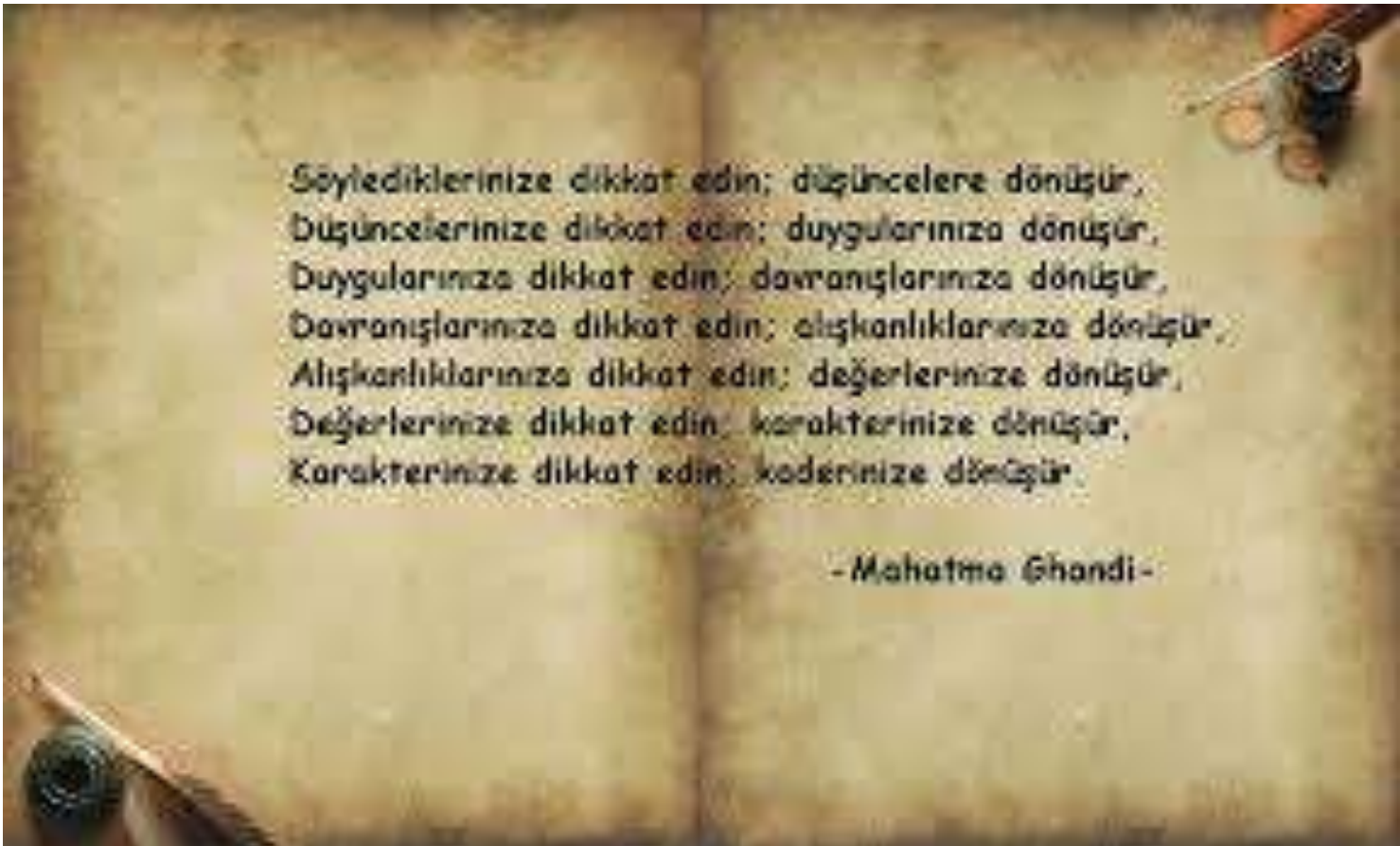
- Çocuğumuz bir bireydir.
- Çocuklar, kimse ile **kıyaslanmamalıdır**.
 - Örneğın “Ablan ne kadar temiz, sen niye bu kadar üstünü kirletiyorsun” ya da “Arkadaşın Ezgi çok uslu ama sen çok yaramazsın”
- Çocuk **koşulsuz** sevimlidir.
 - davranışı yaparsan
- Çocuğın olumsuz davranışları yerine **olumlu davranışları** ön plana çıkarılmalıdır.
- Çocuklara **birer birey olarak saygı** gösterilmelidir.

ÖNERİLER

- Çocuğun **duygularını rahatlıkla ifade edebileceği ortamlar** sağlanmalıdır.
- Çocuklara, **gelişim düzeylerine uygun kurallar** konulmalı ve bu kuralların gerekçeleri açıklanmalıdır.
 - Örneğin “Yemeğini bitirmelisin çünkü iyi beslenmek bizi hastalıktan korur” gibi...
- Çocuklara günlük yaşamda, **karar verme davranışı** kazanabilmeleri için ortamlar sağlanmalıdır.
- Çocukların günlük yaşamlarında **problem çözme becerileri** geliştirmeleri desteklenmelidir.

ÖNERİLER

- Aile bireyleri, çocuklara kendi evlerinde **rahat ve mutlu** hissedecekleri ortamlar sağlanmalıdır.
- Aileler çocuklarına **nitelikli zaman** ayırmalıdır.
- Gelişimine uygun etkinliklerde **bağımsız davranış gösterme fırsatı** sunulmalıdır.
- Çocuklara **gelişimlerine uygun sorumluluk** verilmelidir.
 - Örneğin, akşam yemeği için masa hazırlamada çocuktan peçeteleri yerleştirmesi veya masa örtüsünü sermede yardım etmesini istenebilir.

Söylediklerinize dikkat edin; düşüncelere dönüşür,
Düşüncelerinize dikkat edin; duygularınıza dönüşür,
Duygularınıza dikkat edin; davranışlarınıza dönüşür,
Davranışlarınıza dikkat edin; alışkanlıklarınıza dönüşür,
Alışkanlıklarınıza dikkat edin; değerlerinize dönüşür,
Değerlerinize dikkat edin; karakterinize dönüşür,
Karakterinize dikkat edin; kaderinize dönüşür.

- Mahatma Ghandi -

Bazen bahçenizdeki ağaç kuruyabilir. Nedeni çok sulanmış olması olabilir. Az sulanmış olması da olabilir. İşte çocuklarımız da bu ağaçlar gibi o kurstan bu kursa koşarak aktivite fazlalığından da ya da hiçbir şey yapmadan evde oturarak uyarın azlığından zarar görebilir. Bazı ağaçlar çok, bazıları az su ister bunu da unutmamak gerekir.

Yani çocuk yetiştirirken anahtar kelimeler denge, bireysel farklar ve çocuğun ilgisi, anahtar duygusu ise sevgidir!!!

AĞAÇ YAŞ İKEN DOĞRULUR.

TEŞEKKÜRLER

**Muzaffer Tahmaz Havza
Rehberlik ve Araştırma
Merkezi**